

Povídky Malostranské- Jan Neruda

Jan Neruda

- **1834- 1891**
- realistický básník, prozaik, dramatik
- největší literární osobnost 2. pol. 19. stol.
- člen **májovců**, redaktor (Národní listy)
- společně s V. Hálkem -> **časopis Lumír**
- zakladatel **fejetonu** (= publicistický žánr, který se vtipně věnuje aktuálním tématům, fejeton je subjektivním vyjádřením autora k danému tématu, využívána bývá satira, nadsázka, ironie)
- v jeho dílech -> promítání jeho osobní trápení (př. nenaplněná láska, neštěstí v lásce)
- dětství a mládí strávil na Malé Straně – toto prostředí se objevuje i v jeho díle
- studoval práva, potom filozofii
- žil u své matky, nikdy se neoženil, po smrti matky žil stranou
- problémy s alkoholem
- zemřel na rakovinu
- **Další díla:** Balady a romance, Hřbitovní kvítí, Písně kosmické
- **Další autoři:**
 - Karolína Světlá (Kříž u potoka)
 - Vítězslav Hálek (Večerní písně)

MÁJOVCI

- **50.- 70. léta 19. století**
- Český realismus
- **Porážka revoluce 1848- svobodný občané**
- **Bachovský absolutismus – omezení svobod, cenzura**
- **Almanach Máj**
- **Důraz na pravdivost**
- Subjektivní romantismus, realismu, prvky osvícenství
- **Svoboda, lidská práva, společenská rovnost, postavy na okraji společnosti (dělníci , žebráci)**
- **Přiblížení jazyka literatury hovorové řeči**
- Vliv žurnalistiky
- Zobrazení současnosti
- Prosazení **demokratických ideálů**

Název díla: Povídky Malostranské

Literární směr, období: kritický realismus, Májovci

Čas: pol. 19. století

Místo: Malá Strana v Praze

Literární druh: epika

Literární žánr: povídka

Forma psaní textu a vyprávěčská f.: próza, er- forma, ich forma

Jazyk: archaismy, německá a latinská slova, krátké věty, vážné pasáže prokládány humornými a satirickými, spisovný jazyk, lidové výrazy

Téma díla: popis života lidí na Malé straně

Hl. myšlenka: Autor vykresluje život maloměstáků v kritickém světle. Zesměšňuje jejich strnulý a svérázný život

Hlavní postava, charakteristika:

Další postavy:

Kompoziční vrstva: chronologická kompozice, 13 povídek

Děj:

Týden v tichém domě

Rozděleno do 15 kapitol. Odehrává se, jak název napovídá, v rámci jednoho týdne. Vyskytuje se v něm velký počet hlavních i vedlejších postav. Ústřední roli zde hraje rodina Bavorových - syn Václav má zobrazovat mladého Nerudu, jeho matka si musí přivydělávat praním u domácích, ale i tak nemá syn na studia. Pracuje proto prozatím v úřadě u pana domácího. K dalším nájemníkům patří slečna Žanýnka (umře na začátku povídky) a slečna Josefínka, o kterou má zájem pan Loukota, avšak jeho láska k ní není opětována. Václav má být později propuštěn z úřadu (byl obviněn z psaní neslušných básniček o prezidentovi) a vzájemné vztahy jednotlivých postav se postupně zamotávají. Určité rozuzlení přichází na konci, když paní Bavorová vyhraje loterii, čímž její rodina stoupne v očích ostatních lidí z ulice a Václav může dostudovat.

Pan Ryšánek a pan Šlégl

Téma: bezdůvodná nenávist mezi panem Ryšánkem a panem Šléglem

Motivy: malichernost lidských rozepří, neochota antipatie překonávat

Postavy:

pan Ryšánek – starší, vyšší, slabší; nemluví s panem Šléglem, protože mu dala jedna žena přednost před ním

pan Šlégl – zavalitý, fyzicky statnější; vede s panem Ryšánkem tichou válku

Děj

Kratší povídka, zápleтка se odvíjí od dlouholetého nepřátelství pánů Ryšánka a Šlégl. Oba kdysi měli zájem o stejnou ženu, s níž se nakonec oženil pan Šlégl. Bývalí sokové spolu nyní nepromluví ani slovo, ačkoli každý večer navštěvují stejný hostinec a sedávají u stejného stolu. Když jednou Ryšánek onemocní, uvědomí si pan Šlégl, že si na něj po těch letech již vlastně zvykl. Poté, co se Ryšánek uzdraví, mu Šlégl nabídne tabák a začnou spolu po dlouhých letech tiché nenávisti opět hovořit.

Přivedla žebráka na mizinu

Téma: šíření pomluv od pomstychtivé osoby

Motivy: chudoba, žebračina, pomluvy, pomstychtivost, ovlivnitelnost

Postavy:

pan Vojtíšek – skromný, milý, laskavý; ačkoliv je chudý, nežebra jako ostatní; neodmyslitelná postava Malé Strany

bába Miliónová – žebračka; pomstychtivá; po odmítnutí panem Vojtíškem o něm roznesla pomluvu

Děj

Pan Vojtíšek, slušný a proto oblíbený malostranský žebrák, se potká před chrámem sv. Mikuláše s žebračkou, jež se chce přiživit na jeho popularitě. Vojtíšek ji odmítne a ona o něm ze zlosti začne rozšiřovat klepy, že má na Starém Městě nemovitosti a na chudáka si jen hraje. Drby se brzy rozšíří, Vojtíšek přestane dostávat almužny a přesune se do jiné čtvrti. V zimě ho najdou umrzlého na Újezdě, vyhublého a v chatrném oblečení.

O měkkém srdci paní Rusky

Téma: pomluvy nebožtíků, pohřby

Motivy: pomluvy na pohřbech, smutek, neschopnost mlčet

Postavy:

paní Ruska – pomlouvačná; záškodnická; ráda chodila na pohřby, ať už byla pozvána, či nebyla

Děj

Jedno na Malé Straně zemřel zámožný obchodník pan Velš. Byl mu uspořádán pohřeb, na který kromě pozůstalých přišla i paní Ruska. Netrvalo dlouho a paní Ruska spustila svojí známou pomlouvačnou písničku. Pozůstalým po chvíli došla trpělivost a zavolali na ni komisaře, který je z pohřbu vyprovodil. Bylo jí zakázáno chodit na jakýkoliv pohřeb. Paní Ruska se však přestěhovala do bytu k Oujezdské bráně, kterou musel projít každý pohřeb. Pokaždé, když paní Ruska zahlédla blížící se pohřeb, vyběhla z bytu a srdečně plakala.

Večerní šplechty

Téma: přátelství mezi kamarády

Motivy: vysokoškolští studenti, přátelství, schůzky na střeše a za vikýřem

Postavy: Hovorka (sám Neruda), Jäkl, Kupka, Novomlýnský

Děj

Tato povídka nemá přímý děj, slouží spíše jako Nerudova vzpomínka na vysokoškolská léta a na jeho kamarády. Pravidelně se scházeli na střeše za vikýřem, aby si popovídali, zasmáli se a zakouřili si.

V této povídce je tématem nejstarší vzpomínka jejich života. Poté Jäkl vypráví o vztahu k Lízince Perálkové, do které byl zamilovaný a která nečekaně porodila kluka.

Doktor Kazisvět

Téma: maloměšťácký strach z cizinců a jakékoliv odlišnosti

Motivy: neúcta, odmítání léčby pacientů,

Postava: Heribert – doktor, který odmítá léčit lidi; nerad se stýká s lidmi; zachrání radu Scheplera před pohřbením zaživa

Děj

Hlavní postava, doktor Heribert, je podivín, jenž odmítá léčit a vůbec stýkat se s lidmi. Ostatní ho nezdraví a nemají ho v úctě. Když však během pohřbu rady Scheplera došlo k nehodě a nebožtík vyklouzl z rakve, zjistil kolemjdoucí Heribert, že je starý pán ještě živý. Pan Kejřík, který měl ze smrti rady prospěch, ho okamžitě nazval Kazisvětem. Tato přezdívka doktorovi zůstala, ačkoli nyní ho již lidé zdravili a vůbec u nich stoupl v ceně. On se však nijak nezměnil a nemocné stále odmítal.

Hastrman

Téma: zklamání pana rybáře (Hastrmana)

Motivy: lidskost, cena předmětů není tak důležitá jako cena lidí

Postavy:

pan Rybář/Hastrman – rybář; bydlí u své dcery a zetě; má sbírku kamenů; nosí zelený kabát s dlouhými šosy a široký klobouk – proto se mu přezdívá hastrman

dcera, zeť

Děj

Hlavním hrdinou je zde pan Rybář, přezdívaný hastrman kvůli svému zelenému kabátku s dlouhými šosy a širokému klobouku. Často se procházel s cizinci a toužil po moři. Doma si uchovával sbírku kamenů, o které se jeho známí domnívají, že má vysokou cenu. Když se pan Rybář dozví od profesora matematiky a přírodopisu, že se nejedná o drahokamy, zesmutní a rozhodne se sbírky zbavit a začne kameny vyhazovat z okna. Všimne si ho však jeho zeť a ujistí ho, že ho rodina bude mít ráda stále, i když není bohatý, protože pravé bohatství mají právě v něm a ne v „drahých kamenech“.

Jak si pan Vorel nakouřil pěnovku

Téma:

Motivy:

Postavy: pan Vorel

Děj

Roku 1840 si pan Vorel otevřel svůj krám s krupicí U Zeleného anděla. Jeho sousedé ho však brali jako cizího, a proto k němu do obchodu nikdo nechodil i přesto, že se jeho krám leskl novotou. Pan Vorel si proto koupil pěnovku, aby vypadal alespoň trochu jako jeho sousedé. O deváté hodině k němu přišla slečna Poldýnka. Pan Vorel z dlouhé chvíle, kdy nikdo do jeho obchodu nezavítal, bafal ze své pěnovky, ale když slečna Poldýnka vstoupila do obchodu plného dýmu, opět se o panu Vorlovi roznesly pomluvy, že všechno zboží v jeho krámu je začouzené a vyuzené. Proto k panu Vorlovi nikdo do obchodu nechodil. Po 5 měsících začnou obchod navštěvovat Židé, proto se pan domácí rozhodne, že pana Vorla i s obchodem nechá vystěhovat. Pan Vorel to neunes a v obchodě se oběsí.

U tří lilií

(nejedná se přímo o povídku, spíše zde autor popisuje překvapivý moment z jeho života)

Téma: překvapivý moment autorova života

Motivy: taneční zábava, romance, smrt

Postavy:

Děj

Autor si na taneční zábavě vyhlédne jednu dívku, ale když se s ní chce blíže seznámit, přijde pro ni její sestra a dívka odchází. Zanedlouho se však vrací a překvapenému vypravěči oznámí, že důvodem její nepřítomnosti byla smrt její matky. Autor spolu s dívkou odcházejí v burácející bouři a dochází k jejich tělesnému sblížení. (ICH-FORMA!!)

Svatováclavská mše

Děj

Neruda vypráví svůj příběh z dětství, když se nechal přes noc zavřít v katedrále svatého Víta, neboť věřil, že zde v noci slouží mši duchové králů a i samotný sv. Václav. Ze strachu a hladu však v chrámu usne a probudí se až na ranní mši, kde spatří svoji matku a tetu, na které počká před katedrálou. S pláčem poté políbí matce ruku. (ICH-FORMA!!)

Jazykové prostředky

- autor střídá humorný a satirický tón s vážným tónem
- užívá hovorový jazyk, pražské výrazy i básnické obraty
- jednotlivé postavy charakterizuje i jejich mluva